

Hedda Gabler

Henrik Ibsen

Introducció / Juli Leal

Versió / Rodolf Sirera

TEATRE

bromera

Hedda Gabler, de Henrik Ibsen, en versió de Rodolf Sirera, es va estrenar el 12 d'octubre de 2004 a la Sala Rialto per la Companyia de Teatre La Pavana, amb el següent repartiment:

Srta. Tesman	MAMEN GARCÍA
Hedda	AMPARO FERRER BÁGUENA
Tesman	CARLOS VICENTE
Srta. Elvsted	RESU BELMONTE
Brack	MANEL BARCELÓ
Lövborg	CARLES SANJAIME

FITXA TÈCNICA

Ajudant de direcció	EMPAR CANET
Espai escènic	RAFAEL CALATAYUD
Projecte d'escenografia	TONO HERRERO I AURELI DOMÉNECH
Disseny d'il·luminació	RAFAEL CALATAYUD & JOSÉ MARTÍN MÁRQUEZ
Vestuari	ROCÍO CABEDO
Direcció artística	RAFAEL CALATAYUD
Gerència i producció	J. ALBERTO FUENTES
Direcció comercial	MIGUEL BEA
Direcció Àrea educativa	CONCHA CATALÁN

Assistents producció NURIA ISABEL PLOT
MAYTE BARBAZÁN
Administració XAVIER DÍAZ
Assessoria d'empresa CHARO APARICIO
ANA LATRÁS I
J. CARLES DAUDER
Direcció: RAFAEL CALATAYUD

L'acció s'esdevé a la mansió de Tesman, en la part oest de la ciutat de Cristiania, actualment Oslo, capital de Noruega.

PERSONATGES

Jörgen TESMAN, doctor en lletres,
professor d'història de la civilització
HEDDA Tesman, de soltera Gabler, la seua dona
La SENYORETA TESMAN, la tia de Jörgen
La SENYORA ELVSTED
El jutge* BRACK
Eilert LÖVBORG
BERTA, criada dels Tesman

*. Brack, el jutge: realment, «conseller» o «assessor judicial». Preferim «jutge»; en el nostre context lingüístic, «conseller» originaria una lectura confusa, i «assessor judicial» és una figura inexistent.

ACTE PRIMER

(Una gran sala, disposada amb gust i decorada amb colors foscos. Al fòrum, un gran buit, amb les cortines descorregudes, que serveix d'accés a una habitació més menuda, decorada i moblada en el mateix estil que la sala. A la dreta, una porta de doble batent que mena al vestíbul; a l'esquerra, una porta vidriera les cortines de la qual es troben també descorregudes. A través dels vidres es veu part d'una galeria coberta, i arbres amb fullatge autumnal. En primer terme, una tauleta ovalada coberta amb un tapet i envoltada de cadires. A la dreta, recolzada contra el mur, una gran estufa de ceràmica fosca, una butaca de respatllet alt, un coixí per als peus i dos tamborets. També a la dreta, en segon terme, un sofà raconer i una tauleta redona. A l'esquerra, en primer terme, una mica separat de la paret, un altre sofà. Darrere, prop de la porta vidriera, un piano. A ambdós costats del gran buit del fòrum, sengles prestatgeries atapeïdes d'objectes de ceràmica i porcellana. A la saleta menuda, contra la paret del fons, un sofà, davant del qual hi ha una taula i dues cadires. Sobre el sofà, el retrat d'un elegant ancià, amb uniforme de general. Un llum de sostre amb

globus de vidre translúcid penja damunt la taula. Hi ha profusió de flors disposades en pitxers i gerros a tot arreu de la sala. Catifes gruixudes cobreixen el terra de totes dues estances. Llum de matí. El sol entra a través de la porta.

La SENYORETA TESMAN entra en la sala, amb barret i un para-sol a la mà. BERTA la segueix, du un ram de flors embolicat en paper. La SENYORETA TESMAN té seixanta-cinc anys, sembla una persona simpàtica i bondadosa. Porta vestit de carrer gris, senzill però curiós. BERTA, la criada, té si fa no fa la mateixa edat, és una dona senzilla, d'aspecte camperol.)

SRTA. TESMAN. *(Aturant-se al llindar, escolta un moment i diu en veu baixa.)* Sembla que no s'han alçat del llit encara...

BERTA. *(També en veu baixa.)* Ja li ho vaig dir, senyoreta Júlia. El vaixell va arribar mitjanit passada. I hauria d'haver vist vosté quantes coses em va fer traure de les maletes la senyora, abans de gitar-se...

SRTA. TESMAN. Deixem que descansen. Però convé que, en despertar-se, troben airejada la casa.

(Va cap a la porta vidriera i l'obri de bat a bat.)

BERTA. *(Al costat de la taula, incòmoda per les flors, que du encara a la mà.)* La veritat és que no hi ha on posar-les. Amb el seu permís, les deixaré ací.

(Col·loca el ram sobre el piano.)

SRTA. TESMAN. Així que, estimada Berta, tens ama nova.

Déu sap quant em va costar separar-me de tu.

BERTA. *(A punt de plorar.)* I a mi, senyoreta. Després de tants anys al seu servei...

SRTA. TESMAN. Què hi farem? Hem d'acceptar les coses com vénen. Ara és el meu nebot qui et necessita. Has cuidat d'ell des de menut. I has de continuar.

BERTA. Sí, senyoreta... Però m'havia acostumat a aquella casa. I no em puc traure del cap la senyoreta Rina, la pobreta, que no pot valer-se i li ho han de fer tot. Estic segura que la nova criada mai no aprendrà a cuidar un malalt.

SRTA. TESMAN. Ja l'ensenyaré jo, a poc a poc. I m'ocuparé personalment de les coses més importants. No has de patir per la meua pobra germana.

BERTA. N'hi ha més, senyoreta. Em fa por no saber fer les coses al gust de la nova senyora.

SRTA. TESMAN. Potser sí... al principi és possible que hi haja alguna dificultat...

BERTA. Perquè de segur que és molt exigent...

SRTA. TESMAN. Comprenc la teua preocupació. La filla del general Gabler, no has dit res! Te'n recordes, de quan passejava amb son pare, a cavall, amb un vestit negre d'amazona, i plomes al barret?

BERTA. I quin barret! Si algú m'haguera dit en aquell moment que un dia ella es casaria amb el senyoret...

SRTA. TESMAN. I a mi, Berta, mai no hauria pogut creure que Jörgen... Però així són les coses. I recorda que, a partir d'ara, quan parles d'ell no has de dir senyoret, sinó doctor.

BERTA. Ai, sí, me n'havia oblidat! M'ho va dir anit la senyoreta, a poc d'entrar... Així que és veritat!

SRTA. TESMAN. I tant! L'han fet doctor a l'estranger, mentre eren de viatge. Ahir, ni jo ho sabia, m'ho va contar ell mateix en baixar del vaixell.

BERTA. No m'estranya gens. És tan llest! Però mai no se m'hauria acudit que el senyoret Jörgen es posaria a curar la gent.

SRTA. TESMAN. No és d'aquesta mena de doctors. Doctor és un títol. (*Amb aire una mica solemne.*) Iestic segura que aviat en rebrà un altre, més important encara.

BERTA. Encara més? Quin, senyoreta?

SRTA. TESMAN. (*Somrient, emocionada.*) Ai, si el meu pobre germà alçara el cap i vera on ha arribat el seu fill... (*Mirant al seu voltant.*) Però, Berta, què has fet? Per què has tret les fundes als mobles?

BERTA. Ho ha manat la senyora. Diu que no suporta veure els mobles tapats.

SRTA. TESMAN. Què vol, fer servir açò com a saló de diari?

BERTA. És el que em va semblar entendre del que digué la senyora. Perquè ell, vull dir el senyor doctor, no digué res.

(Jörgen TESMAN entra per la dreta, cantussejant, ve de la saleta del fons. Porta a la mà un maletí, obert i buit. És un home d'uns trenta-tres anys, d'aparença jove, talla mitjana i tendència a engreixar. Cara redona, d'expressió franca, cabells i barba rossos. Du ulleres i vesteix un batí comfortable, d'aspecte una mica rebregat.)

TESMAN. *(A l'entrada.)* Tita Júlia! *(Va cap a ella, l'agafa de les mans.)* Però, per què has fet aquesta caminada? I tan de matí, eh?¹

SRTA. TESMAN. Volia assegurar-me que tot era en ordre.

TESMAN. Però si no deus haver dormit gens!

SRTA. TESMAN. Als meus anys, gairebé no es dorm.

TESMAN. Vas arribar anit a casa sense problemes, eh?

SRTA. TESMAN. Hi vaig arribar molt bé. El jutge Brack va ser molt amable acompanyant-me...

TESMAN. Ens hauria agradat fer-ho a nosaltres, eh?, però ja vas veure tot l'equipatge que portava Hedda.

1. Aquest «eh?» és una falca que repeteix TESMAN. En la versió espanyola i la italiana la tradueixen com «eh?»; en la francesa empren «Hein?», que és exactament el mateix. En anglés, però, fan servir «Hm!», que equival a un so imprecís o un escurament de gola. També s'hi podrien emprar d'altres falques, de l'estil de «veritat?», «no?», etc. Pensem que el millor seria optar per la fórmula que resulte més còmoda per a l'actor, i deixar que la integri al diàleg al seu criteri.

SRTA. TESMAN. Semblava mentida que tot això fóra d'una sola persona...

BERTA. (*A TESMAN.*) Senyor, vol que vaja a l'habitació de la senyora, per si em necessita?

TESMAN. Gràcies, Berta, no. Millor espera que ella et cride.

BERTA. (*Anant cap a la dreta.*) El que diga el senyor.

TESMAN. Tin, emporta't aquesta maleta i guarda-la...

SRTA. TESMAN. (*Agafant el maletí.*) La pujaré al porxe.

(Ix per la porta del vestíbul, a la dreta.)

TESMAN. (*Per la maleta.*) L'he duta tota plena de pape-rots. Notes i més notes per al meu llibre. No et pots ni imaginar quantes coses he trobat furgant als arxius. Documents raríssims. Que, no cal dir-ho, tothom havia passat per alt.

SRTA. TESMAN. Estic segura que no deus haver perdut el temps, en el teu viatge de noces.

TESMAN. Jo crec que no. Però per què no et traus el barret, eh? Deixa'm ajudar-te.

SRTA. TESMAN. (*Ella es deixa deslligar les vetes del barret.*) El meu xiquet! És com si encara estigueres vivint amb nosaltres...

TESMAN. (*Fent rodar el barret entre les mans i observant-lo.*) Un barret nou, eh? És molt elegant.

SRTA. TESMAN. De debò t'ho sembla? L'he comprat en certa manera per Hedda.

TESMAN. Vaja! I per què?

SRTA. TESMAN. Doncs perquè... en fi, perquè no m'agradaria que s'avergonyira de mi, si algun dia eixim juntes...

TESMAN. Però, tia... *(Li fa un colpet afectuós a la galta. Deixa el barret sobre una cadira, prop de la taula.)*
Vine, seu amb mi. Xarrarem una miqueta mentre esperem que vingi Hedda.

(Tots dos seuen. La SENYORETA TESMAN deixa el para-sol damunt del sofà.)

SRTA. TESMAN. Estic tan contenta que hages tornat!

TESMAN. I jo de veure't de nou, tita Júlia. Has estat per a mi com un pare i una mare.

SRTA. TESMAN. Jo sé que no oblidaràs mai les teues tietes.

TESMAN. Parlant d'això: no hi ha cap novetat en la salut de la tia Rina, eh?

SRTA. TESMAN. Ni cap esperança que millore. Allí continua, al llit. I Déu que me la conserve molts anys. Perquè, si no, no sabria què fer en la vida. Com que tu ja no necessites que et cuide...

TESMAN. *(Colpejant-la suament a l'esquena.)* Vaja, vaja...

SRTA. TESMAN. *(Canviant de sobte.)* I menys ara, que t'has convertit en un home casat. Amb la filla del general Gabler, tants admiradors que tenia!

TESMAN. De segur que molts m'envegen, eh?

SRTA. TESMAN. I un viatge de noces tan llarg! Cinc mesos... gairebé sis...

TESMAN. Bé, per a mi ha estat una mena de viatge d'estudis. Hi havia tants arxius per consultar, tants llibres...! Si tu saberes...

SRTA. TESMAN. És clar, és clar... (*Baixant la veu, confidencial.*) Però després de tant de temps... no tens cap notícia per a donar-nos?

TESMAN. Una notícia? En relació amb el nostre viatge?

SRTA. TESMAN. Sí.

TESMAN. Deixa'm que pense... Doncs, no. El que t'he contat en les meues cartes. Allò del títol de doctor, que et vaig explicar ahir. I, la veritat, no sé què més...

SRTA. TESMAN. Vull dir... No *esperes* res?

TESMAN. Què és el que hauria d'esperar?

SRTA. TESMAN. Jörgen, per favor! Sóc la teua tia, pots confiar en mi!

TESMAN. Bé, sí, tens raó. Espere una cosa.

SRTA. TESMAN. Veus com sí?

TESMAN. Espere... bé, vull dir que confie que em nomenen professor.

SRTA. TESMAN. Professor...

TESMAN. L'assumpte està en marxa, i la decisió serà aviat. Però no crec que això siga una sorpresa per a tu...

SRTA. TESMAN. No, és clar... (*Canviant de to.*) Però estàvem parlant del viatge. Et deu haver costat molts diners.

TESMAN. N'he cobert una part amb la beca d'investigació.

SRTA. TESMAN. Però no en deus haver tingut prou, pobret meu! Quan es viatja amb una dama totes les despeses de segur que semblen poques.

TESMAN. Hedda té uns gustos una mica cars. Però volia oferir-li un viatge perfecte. Absolutament perfecte. No podia ser d'una altra manera.

SRTA. TESMAN. És clar que no. I què em dius de la casa? Ho has trobat tot del teu gust?

TESMAN. No és una casa, és un palau. Però hi ha una cosa que no entenc: què farem amb les dues habitacions buides que hi ha al costat del nostre dormitori?

SRTA. TESMAN. (*Rient, còmplice.*) Amb el temps, ja hi trobareu utilitat.

TESMAN. Ah, és clar. Amb el temps tindrè cada volta més llibres... La veritat, estic molt content que ens hàgem instal·lat ací. Hedda va insistir molt que mai no viuria en cap casa que no fóra aquesta. La mansió de la dona del primer ministre!

SRTA. TESMAN. Va ser casualitat que la posaren en venda tot just abans d'anar-vos-en de viatge.

TESMAN. Quina sort, eh?

SRTA. TESMAN. Bé, no és solament qüestió de sort. El preu de tot açò...

TESMAN. (*Una mica abatut.*) De debò resultarà tan car?

(*La SENYORETA TESMAN afirma amb el cap.*)

Quant, segons tu? Aproximadament...

SRTA. TESMAN. No puc donar-te'n una xifra concreta. He de veure totes les factures...